

kratki petak

isak baševic singer

U selu Lapšicu življaše krojač po imenu Šmul-Lajbele sa ženom Sošom. Šmul-Lajbele beše napola krojač, napola ćurčija, a skroz-naskroz siromah. Nikad nije savladao veštinu svog zanata. Kad bi po porudžbini šio kaput ili ogrtač, uvek bi ga ili okratio, ili odviše suzio. Kasiš bi na leđima okacio ili suviše visoko, ili suviše nisko, reveri mu se nikad nisu podudarali, a proraz nikad nije bio na sredini. Šmul-Lajbele nije mogao bogate građane računati među svoje mušterije. Obični ljudi bi mu donosili svoju iznošenu odeću da je iskrpi i prevrne, a seljaci davali stare opaklije da ih prevrne. I kao što to obično biva sa šeprtljama, bio je još i spor. Nedelje bi protracio nad jednim komadom odeće. Pa ipak, uprkos svim nedostacima, mora se reći da je Šmul-Lajbele bio častan čovek. Koristio je samo jak konac i nikad mu se nijedan šav nije oparao. Ako bi čovek naručio postavu kod Šmul-Lajbela, pa makar i običnu od sargije ili platna, on bi kupovao najbolji materijal i tako gubio svu zaradu. Za razliku od ostalih krojača koji su zadržavali sav preostali materijal, on bi mušteriji vraćao sve do poslednje krpice.

Da mu ne beše vešte žene, Šmul-Lajbele bi sigurno umro od gladi. Soša mu je pomagala kako god je umela. Četvrtkom je za nadnicu mesila hleb po bogatim porodicama, a leti bi odlazila u šumu da skuplja kupine i gljive, šišarke i grančice za ogrev. Zimi je češljala perje za nevetsinske dunje. Bila je uz to i bolja krojačica od muža, pa kad bi on počeo da uzdiše, ili da šuška i mrmlja sebi u bradu, što je bio znak da ne može da se iskobelja, uzela bi mu kredu iz ruke i pokazivala kako da nastavi. Soša nije imala dece, ali su svi znali da nije nerotkinja, već da je on jallov, jer su sve njene sestre rađale, dok je njegov jedini brat takođe bio bez dece. Građani su neprestano nagovarali Sošu da se razvede od njega, ali ona nije htela ni da čuje, jer su se njih dvojice voleli velikom ljubavlju.

Šmul-Lajbele beše mali i nespretan. Ruke i noge mu behu preterano velike naspram tela, a glava izbočena s obe strane, kao što je čest slučaj u priglugih ljudima. Obrazi, rumeni kao jabuke, behu mu čosavi, a na bradi je rasla tek po koja dlaka. Vrata skoro nije ni imao; glava mu je bila nataknuta na ramena kao u Sneška Belića. Kad je hodao, vukao je cipele po zemlji, tako da mu se svaki korak mogao još izdaleka čuti. Bez prestanka je pevušio, a na licu mu uvek beše dobroćudan smešak. I leti i zimi je nosio isti kaftan i šubar od ovčijeg krzna s naušnjacima. Kad god bi nekome zatrebao glasnik, uvek bi terali Šmul-Lajbela da se toga primi i ma kako ga daleko slali, on je uvek

rado išao. Ugursuzi su mu nadevali razne nadimke, on beše meta svih mogućih nestašluka, ali se nikad nije ljutio. Kada bi drugi grdili njegove mučitelje, on bi prosto rekao: »Šta se to mene tiče? Pustite ih nek se zabavljaju. Ta to su ionako samo duča...«

Ponekad bi kojem nestašku poklonio parče slatkiša ili orah. To je činio bez ikakve zadnje namere, prosto zato što je imao dobro srce.

Soša ga je za glavu nadvisivala. Dok je bila mlada, smatrali su je za lepoticu, a u kućama u kojima je radila kao sluškinja hvalili su je zbog čestitosti i vrednoće. Mnogi mladići su se nekad otimali za njenu ruku, ali je ona odabrala Šmul-Lajbela zato što je bio tih i što nikad nije išao s ostalim mladićima iz grada koji su se skupljali subotom u podne na Lublinskom putu da se udvaraju devojkama. Njoj se sviđala njegova pobožnost i sramežljivost. Još kao devojka, Soša je volela da čita iz *Petoknjžja*, da neguje bolesne u sirotištu, da sluša starice kako pričaju dok sede pred kućom i krpe čarape. Postila je svakog poslednjeg dana u mesecu, na mali praznik Izmirenja, i često je odlazila u žensku sinagogu na službu. Ostale sluškinje su joj se podsmevale i smatrale je staromodnom. Odmah posle venčanja obrijala je glavu i čvrsto stegla maramu preko ušiju, ne dozvoljavajući da joj izviri ni jedan jedini pramen perike, kao što su to činile neke mlade žene. Čuvarica u kupatilu ju je hvalila jer nikad nije zbijala šale za vreme ritualnog kupanja i prala se prema propisu. Ona je kupovala samo ono meso za koje je bila sigurna da je košer, mada je kilogram koštao pola groša više, a kad nije bila sigurna u propise u vezi sa spravljanjem hrane, tražila je savet od rabina. Uvek puta je bez oklevanja bacila svu hranu, pa je čak i glineno posuđe razlupala. Ukratko, beše to sposobna, bogobojažljiva žena i puno je ljudi zavidelo Šmul-Lajbelu što ima takav biser od žene.

Od svih životnih blagodeti, njih dvojice je najviše poštovalo sabat. Svakog petka u podne Šmul-Lajbele bi odložio svoj alat i prestao da radi. On bi uvek među prvima dolazio na ritualno kupanje, pa bi se u vodu zamakao četiri puta, porad četiri slova svetog imena. Takođe je pomagao poslužitelju da namesti sveće u svećnjake i veliki kandelabr. Soša je škrtarila preko nedelje, ali bi na sabat bila široke ruke. U zagrejanu pećnicu slala je pite, sitne kolače i hleb. Zimi je pripremała naročiti nabujak od kokišije šije nadevene testom i dobro zamašćene. Leti bi pravila nabujak od riže ili rezanaca zamašćen kokišijom mašću i posut šećerom i cimetom. Glavno jelo sastojalo se od krompira i heljde, ili glaziranog ječma s graham, a nikad ne bi propustila da u sredinu stavi srž iz kosti. Da bi bila sigurna

da će se jelo dobro zapeći, pećnicu bi oblepila preostalim testom. Šmul-Lajbele je s uživanjem jeo svaki zalogaj i svakog sabata za obedom rekao bi: »E, Sošo, ljubavi moja, pa ovo je hrana dostojna kralja. Miriše ni manje, ni više, već na raj!«, na šta bi Soša odgovorila: »Samo ti jedi. Neka ti je nazdravlje!«

Mada Šmul-Lajbele nije bio naročito obrazovan, nije mogao da zapamti ni jednu jedinu glavu iz *Mišne*, ipak se dobro razumeo u zakone. On i njegova žena često su čitali *Dobro srce* na jidišu. Na poludnevne i celodnevne praznike i svakog slobodnog dana čitao je Bibliju na jidišu. Nikad nije propuštao nijednu službu, i mada je bio siromah, kupovao je od torbara sve moguće knjige s moralnim poukama i religioznim pričama, koje bi onda čitao zajedno sa svojom ženom. Nikad mu ne bi dosadilo da ponavlja svete reči. Čim bi se ujutro digao, oprao bi ruke i počeo da šuška uvodnu molitvu. A onda bi otišao u učilište i tamo se molio kao član kvoruma. Svakog dana bi pročitao nekoliko poglavlja iz psalma, pa čak i one molitve koje bi manje savesni preskakali. Od oca je nasledio debeo molitvenik s drvenim koricama, koji je sadržao obrede i pravila za svaki dan u godini, a Šmul-Lajbele i njegova žena pridržavali su se svakog pojedinog. Često bi on rekao ženi: »Sigurno je da ću završiti u Geheni, jer neće biti nikoga na ovome svetu da nada mnomo očita Kadiš!«. »Jezik pregriz'o Šmul-Lajbele«, odvrtila bi mu ona, »Kao prvo, sve je moguće pod kapom nebeskom. Kao drugo, ti ćeš žveti sve dok Mesija ne dođe. Treće, možda ću ja umreti pre tebe, pa ćeš se ti oženiti mladom ženom koja će ti izroditi tuce dece«. Kad bi Soša to rekla, Šmul-Lajbele bi uzviknuo: »Bože sačuvaj! Ti moraš ostati zdrava. Radije ću trunuti u Geheni!«

Iako su Šmul-Lajbele i Soša uživali u svakom sabatu, ipak su sabat najviše voleli zimi. Pošto je dan uoči sabata bio kratak, a Soša imala četvrtkom posla sve do kasno uveče, njih dvojice bi obično probdeli čitavu noć između četvrtka i petka. Soša bi zamesila testo, pa ga pokrila krpom i jastukom da uskisne. Zagrejala bi pećnicu lučom i suvim granama. Kapci na sobi bi ostajali namaknuti, vrata zatvorena. Krevet i klupicu ne bi nameštala, tako da bi pred zorom mogli malo da otpočinu. Sve dok je trajao mrak, Soša bi pripremała sabatni obed pri svetlosti sveće. Očupala bi kokoš ili gusku (ukoliko bi uspela da nabavi nešto jeftino), natopila je, usolila i skinula mast. Ispržila bi džigericu za Šmul-Lajbela na užarenom ugljčevlju i ispekla mu sabatni hlepčić. Ponekad bi ga ukrasila svojim imenom čija bi slova pravila od testa, a Šmul-Lajbele bi je zadirkirao: »Sošo, jedem te! Sošo, već sam te progutao! Šmul-Lajbele je voleo toplotu, pa bi se popeo na peć i odatle bi gledao kako mu supruga kuva, peče, pere, ispira, tuca i secka. Sabatni hleb bi ispao okrugao i rumen. Soša bi testo tako hitro preplitala da je Šmul-Lajbelu izgledalo kao da mu hleb igra pred očima. Vešto je baratala varjačama, žaračima, kutlačama i peruškama od guščijih krila, a ponekad bi čak i golim prstima hvatala užareno ugljčevlje. Lonci su se pušili i pučkali. Ponekad bi kanula kap supe, a užareni pleh bi cvrčao i šištao. I za sve to vreme i vrčak bi neprestano cvrčao. Iako je Šmul-Lajbele već završio s večerom, ponovo bi ogledao, a Soša bi mu dobacila pileći želudac, kolačić, šljivu iz kompotu, ili komadić pečenja. Istovremeno bi ga karala što je izelica. Kad bi pokušao da se brani, ona bi uzviknula: »Jao, teško meni, puštam te da gladuješ...«

U zoru bi oboje legli krajnje iscrpljeni. Ali, zahvaljujući svom trudu, Soša nije morala da skapava sledećeg dana, pa je čak mogla i blagoslov da izgovori nad svećama četvrt sata pre zalaska sunca.

Petak u koji se odigrala ova priča beše najkraći petak u godini. Napolju, sneg je padao čitave noći i prekrrio kuću sve do prozora i zatrpao vrata. Kao i obično, ostali su na nogama sve do jutra, a onda su legli da odpavaju. Digli su se kasnije no inače, jer nisu čuli petla da kukuriče, a kako su pro-

GARRULITY.

[face p. 29.

govorljivost

zori bili prekriveni snegom i ledom, bilo je tamno, kao usred noći. Pošto je prošaputao »Hvala ti, Bože«, Šmul-Lajbele je izašao s metlom i lopatom da pročisti stazu, a posle toga je uzeo kantu i doneo vode s bunara. Potom, kako nije imao nikakvog važnog posla, odlučio da čitav dan preleži. Otišao je u učilište na jutarnju molitvu, a posle doručka se uputio u kupatilo. Pošto je napolju bilo hladno, posetioci su neprestano kukali: »Daj kofu! Daj kofu!«, a čuvar je stalno sipao vodu preko užarenog kamenja, tako da je para bivala sve gušća. Šmul-Lajbele nađe čupavu vrbovu metlu, pope se na najvišu klupu, pa se šibaše, sve dok mu se koža nije jarko zacrvnela. Iz kupatila pretrča do učilišta, gde je poslužitelj već počistio pod i posuo ga peskom. Šmul-Lajbele namesti sveće i pomože da se prostro čaršavi na stolovima. Potom ode kući i presvuče se u sabatnje odelo. Cizme, potkrpljene pre neki dan, nisu više propuštale vlagu. Soša je oprala dublje te nedelje i dala mu čistu košulju, dugaačke gaće, haljinu s resama, čak i par čistih čarapa. Već je izgovorila blagoslov nad svećama i u svakom uglu kuće osećao se dah sabata. Nosila je svilenu maramu sa srebrnim škljokicama, sivo-žutu haljinu i cipele sa sjajnim, zašiljenim vrhovima. Na vratu joj je visio lanac koji joj je dala Šmul-Lajbelova majka, mir s njom, u čast potpisivanja bračnog ugovora. Na kažiprstu joj se sijao venčani prsten. Sveće su se presijavale na staklima prozora, i Šmul-Lajbele zamisli kako postoji još jedna soba tamo napolju da tamo još jedna Soša pali sveće za sabat. Požele da kaže svojoj ženi kako je čarobna, ali ne beše vremena, jer u molitveniku izričito kaže da treba, i da je poželjno, naći se među prvih deset vernika u sinagogi; tako se baš i desilo, bio je deseti po redu kad je stigao. Pošto je pastva otepevala *Pesmu nad pesmama*, kantor zapeva »Hvalimo« i »Pridite, da slavimo«. Šmul-Lajbele se zdušno molio. Reči su mu slatko klizile preko jezika, činilo se kao da mu na usnama oživljavaju i osećao je kako kreću prema zapadnom zidu, dižu se iznad vezene zavese na oltaru, iznad pozlaćenih lavova i pločica i klize prema tavaničnici na kojoj je naslikano dvanaest sazvežđa. A odatle, molitve su se svakako penjale sve do prestola slave.

2

Kantor je pevao »Pridite«, a Šmul-Lajbele ga je pratio gromoglasno. Zatim su došle molitve i ljudi su čitali: »Dužnost nam je da hvalimo...«, a Šmul-Lajbele bi dodavao »Gospodara sveta«. Na kraju bi svima zaželeo srećan praznik: rabinu, ritualnom koljaču stoke, svima prisutnima. Momci iz *Kedera* dovikivali su »Srećan praznik, Šmul-Lajbele«, dok su mu se podsmevali kretnjama i grimasama, ali je Šmul-Lajbele svima odgovarao s osmehom, pa bi ponekad i s ljubavlju uštinuo nekog dečaka za obraz. Zatim krenu kući. Sneg je toliko visoko napadao da su se jedva nazirali obrisi krovova, kao da je čitavo naselje utonulo u belinu. Nebo koje je čitavog dana bilo prekriveno niskim oblacima, sada se raščistilo. Između belih oblacića virio je pun mesec, rasipajući po snegu sjaj kao usred dana. Na zapadu, na ivici jednog oblaka još uvek se zadržavao odsjaj sunčevog zalaska. Zvezde su toga petka izgledale još sjajnije i uočljivije i činilo se da se Lipsič nekim čudom stopio s nebom. Šmul-Lajbelova kućica, koja nije bila daleko od sinagoge, kao da se a neki način držala u vazduhu, baš kao što je zapisano: »On drži zemlju ni na čemu«. Šmul-Lajbele je sporo koraćao, jer, prema zakonu, čovek se ne sme žuriti kad se vraća sa svetog mesta. Pa ipak je čeznuo za kućom. »Ko zna?« mislio je. »Možda se Soša razbolela? Možda je otišla po vodu, i, Bože sakloni, pala u bunar? Bože sačuvaj, kakve sve napasti ne mogu da snađu čoveka«.

Na pragu je lupkao nogama da bi stresao sneg, potom je otvorio vrata i spazio Sošu. Soba ga navede da pomisli na raj. Peć je nedavno bila okrećena, sveće u bronзанom svećnjaku širile su praznični sjaj. Miris koji je dopirao iz zalepljene pećnice mešao se s ostalim mirisima praznične večere. Soša se

sedela na klupici očito čekajući njega, obrazi su joj se žarili svežinom mlade devojke. Šmul-Lajbele joj požele srećan Sabat, a ona mu zauzvrat požele srećnu novu godinu. Poče da pevusi »Mir među anđelima...« i pošto se oprostito od nevidljivih anđela koji prate svakog Jevrejina na povratku iz sinagoge, on očita: »Blagoslovena žena«. Kako je dobro on razumevao značeje ovih reči, jer ih je često čitao na jidišu, i svaki put bi iznova razmišljao kako one dobro pristaju Soši.

Soša je bila svesna činjenice da se ove svete reči izgovaraju u njenu čast, pa pomisli u sebi »Ja sam prosta žena, siročica, a ipak se bogu svidelo da mi da odanog muža koji me hvali na svetom jeziku«.

Oboje su malo jeli toga dana, da bi im praznični obed što bolje prijao. Šmul-Lajbele izgovori blagoslov nad slatkim vinom pa dade Soši čašu, da bi i ona otpla. Zatim zamochi prste u metalnu posudicu, posle čega i ona svoje oprala, pa obrisaše ruke istim peškirom, svako s jednog kraja. Šmul-Lajbele podiže praznični hleb i preseče ga nožem kojim se samo hleb sekao, krišku za sebe i krišku za svoju ženu.

Odmah joj kaza da je hleb baš kakav treba da bude, a ona odvrati: »Hajde, pa ti to kažeš svakog sabata«.

»Šta mogu kad je istina«, odgovori on.

Iako se po hladnom vremenu teško dobijala riba, Soša je kupila u ribarnici štuku nešto ispod pola kilograma. Isecala je crni luk, dodala jaje, so i biber, pa je sve to pirjanila s mrkvom i peršunom. Šmul-Lajbelu se prosto oduzeo dah, pa je morao da popije čašicu rakije. Kad je potom počeo da peva obedne pesme, Soša ga je tiho pratila. Zatim je stigla kokošija supa s knedlama i kružićima masnoće koji su se žarili na površini kao zlatni dukati. Između supe i glavnog jela Šmul-Lajbele je ponovo otepevao pesme koje se pevaju sabatom. Pošto je guščetina u to doba godine bila jeftina, Soša dade Šmul-Lajbelu još jedan batac pride. Posle slatkiša Šmul-Lajbele poslednji put oprala ruke i blagoslovi. Kad je stigao do reči: »I ne uskratit nam nikad svoje darove...« on podiže oči naviše i mahnu pesnicama. Neprestano se molio da mu bude dozvoljeno da i dalje zarađuje za život, i da ne postane, Bože sahrani, predmet nečije milostinje.

I pošto ponovo očita molitvu za stolom, pročita još i jednu glavu iz *Mišne*, i razne druge molitve koje su se nalazile u njegovom molitveniku. Zatim sede da pročita nedeljnu porciju iz *Petoknjžja*, dvaput na hebrejskom i jednom na jermenskom. Pažljivo je izgovarao svaku reč i pazio da ne pogreši u teškim odlomcima iz *Onkelosa* na jermenskom. Kad je stigao do poslednjeg odlomka, počeo da zeva, a u očima su mu se skupljale suze. Obuze ga krajnji zamor. Jedva je uspevao da drži oči otvorene, a između redova zadremao bi na sekundu ili

PENURIOSNESS.

[Ilice p. 39.

sitničavost

dve. Kad je Soša to primetila, namesti mu ležaj na klupici i presvuče čaršave u svome krevetu, u kojem beše dunja od perja. Šmul-Lajbele je jedva uspeo da izgovori molitvu pred spavanje i počeo da se skida. Kad je već ležao na svojoj klupici, reče: »Srećan ti praznik, ženo moja pobožna. Jako sam umoran...« i, okrećući se prema zidu, smesta počeo da hrče.

Soša je još malo posedela gledajući u praznične sveće koje su već počele da se dimi i žmirkaju. Pre no što je legla, stavi krčag s vodom i lavor pored Šmul-Lajbelovog kreveta, tako da se ne bi desilo da sledećeg jutra ustane a nema čime da se opere. Potom i ona leže i zaspala.

Spavali su čas ili dva, možda i tri — zar je zapravo važno? — kad Soša iznenada začu Šmul-Lajbelov glas. Budio ju je i šaputao njeno ime. Ona otvori oči i zapita: »Šta je?«

»Jesi li čista?« promrmlja.

Ona razmisli za trenutak, pa reče: »Jesam«.

On se diže i priđe joj. Već je bio pored nje u krevetu. Probudila ga je želja za njenim telom. Srce mu je brzo lupalo, krv mu je tekla u žilama. Osećao je pritisak u preponama. Imao je potrebu da joj odmah priđe, ali se seti zakona koji kaže da čovek ne treba da ima snošaj sa ženom dok prvo ne porazgovori s njom s ljubavlju, pa on počeo da govori o svojoj ljubavi prema njoj i kako se to što će oni sad voditi ljubav može završiti muškim čedom.

»A na devojčicu ne bi pristao?« bunila se Soša, a on joj odgovori.

»Što god Gospod blagoizvoli da nam podari, mi ćemo primiti sa zahvalnošću«.

»Bojim se da ja više nisam te sreće«, reče ona s uzdahom.

»Zašto da ne?« hteo je da zna. »Naša majka Sara bila je mnogo starija od tebe«.

»Kako se ja mogu porediti sa Sarom? Bilo bi mnogo bolje da se razvedeš od mene i oženiš drugom«.

Prekide je, zatvarajući joj rukom usta. »Kad bih znao da bih s drugom mogao izroditi dvanaest Izraelovih plemena, opet te ne bih ostavio. Ne mogu čak ni da zamislim sebe s drugom ženom. Ti si mi kao dragi kamen u kruni«.

»A šta kad bih umrla?« pitala je.

»Bože sakloni! Mene bi prosto nestalo od tuge. Sahrani bi nas u isti dan«.

»Ne huli na boga. Nek bog dá da me dugo nadživiš. Ti si muško. Naći ćeš neku drugu. Šta bih ja radila bez tebe?«

On htede da joj odgovori, ali mu ona zatvori usta poljupcem. Tad joj priđe. Voleo je njeno telo. Svaki put kad mu se podavala, iznova bi ga obuzela neverica. Kako je moguće, mislio je, da on, Šmul-Lajbele, ima takvo blago, i to samo za sebe? Znao je da, po zakonu, čovek ne sme da se prepušta pohoti. Ali negde u svetjoj knjizi pročitao je da je dozvoljeno ljubiti i grliti ženu s kojom je čovek venčan po Mojsijevim i Izraelovim zakonima, pa joj je on sad milovao lice, vrat, grudi. Upozorila ga je da je to lakomisleno. Odgovorio je: »Znači da ću dospeti na sto za mućenje. I veliki svetitelji su voleli svoje žene«. Pa ipak, obeća u sebi da će sutra ujutro otići na ritualno kupanje i da će pevati psalme i da će dati izvesnu sumu za sirotinju. Pošto je i ona njega volela i uživala u njegovom milovanju, pustila mu je na volju.

Kad je zadovoljio svoju želju, htede da se vrati u svoj krevet, ali ga obuze teška pospanost. Osećao je bol u slepoočnicama. I Sošu je bolela glava. Ona iznenada reče: »Čini mi se da nešto gori u pećnici. Da otvorim prozorčić?«

»Ma, hajde, čini ti se«, odgovorio je. »Suviše će se rashladiti u sobi«.

I toliko velik beše njegov umor da odmah zaspala, a i ona.

Te noći Šmul-Lajbele je usnio jeziv san. Izgledalo je kao da je umro. Došli su članovi pogrebnog društva, podigli ga, upalili mu sveće čelo glave, otvorili prozore, otepevali molitvu da opravdaju božiju volju. Kasnije su ga oprali na ritualnom stolu i odneli

ga na nosilima do groblja. Tu su ga sahranili, a grobar očita Kadiš nad njegovim lešom.

»Baš je čudno«, mislio je. »Uopšte ne čujem Šošu kako nariče, ili moli za oproštaj. Zar je moguće da je tako brzo postala ne-verna? Ili ju je, sačuvaj bože, žalost savladala?«

Hteo je da je pozove po imenu, ali nije mogao. Pokušao je da se oslobodi groba, ali su mu udovi bili nemoćni. Iznemada se probudi.

»Kakva grozna mora!« pomisli. »Nadam se da sam se izvukao.«

Tog trenutka i Šoša se probudi. Kad joj je ispričao svoj san, ona počuta izvesno vreme. Potom reče: »Teško meni. I ja sam sanjala potpuno isti san.«

»Stvarno? I ti?« upita Šmul-Lajbele sad već preplašen. »To mi se ne dopada.«

Pokuša da ustane, ali nije mogao. Bilo je kao da mu je sva snaga oduzeta. Pogleda prema prozoru da vidi nije li već dan, ali se prozor nije video, čak ni okno. Tama je svuda vladala. Načulji uši. Obično je mogao da čuje cvrčka kako cvrči, ili miša kako grebe, ali ovoga puta vladala je mrtva tišina. Htede da pruži ruku prema Šoši, ali mu je ruka bila beživotna.

»Šošo«, reče tiho, »ja sam se oduzeo.«
»Teško meni, i ja sam«, reče ona. »Ne mogu da pokrenem nijedan deo tela.«

Dugo su ležali u tišini, utrnuti. Tada Šoša progovori: »Strah me je da smo već u grobu, i to zauvek.«

»Sve se bojim da si u pravu«, odgovori Šmul-Lajbele glasom koji više nije pripadao živima.

»Milost, kad se to desilo? Kako?« pitala je Šoša, »pa, zaspali smo živi i zdravi.«

»Mora da nas je ugušio dim iz peći«, reče Šmul-Lajbele.

»Al' ja sam ti rekla da hoću da otvorim prozorčić.«

»E, pa, sad je kasno za to.«

»Bože, smiluj se na nas, šta sad da radimo. Pa bili smo još mladi...«

»Ne vredi. Očito nam je tako bilo suđeno.«

»Zašto? Priredili smo pravi sabat. Spremila sam tako ukusnu hranu. Čitavu kokošiju šiju i iznutrice.«

»Više nam hrana nije potrebna.«

Šoša nije odmah odgovorila. Pokušala je da oseti vlastitu utrobu. Ne, nije osećala nikakvu želju za hranom. Čak ni za kokošijom šijom, niti iznutricama. Htede da zaplače, ali nije mogla.

»Šmul-Lajble, već su nas sahranili. Sve je svršeno.«

»Da, Šošo, hvaljen bio pravi sudija! U božijim smo rukama.«

»Hoćeš li umeti da izgovoriš pred anđelom Dumom odlomak određen uz tvoje ime?«

»Hoću.«

»Dobro je što ležimo jedno pored drugog«, promrmlja.

»Da, Šošo, reče, pa se seti stiha: Lepi i prijatni za života, ni u smrti se ne razdvajaju.«

»A šta će biti s našom kućom? Nisi čak ni testament ostavio.«

»Sigurno će je dobiti tvoja sestra.«

Šoša htede još nešto da zapita, ali se stidela. Zanimalo ju je šta je bilo s prazničnim obedom. Da li su ga sklonili iz pećnice? Ko ga je pojeo? Ali je osećala da takvo zapitkivanje ne pristaje mrtvacu. Više nije ona Šoša što mesi hleb, već pročišćen, umotan leš, pokrivenih očiju i s kukuljicom na glavi i mirtinim grančicama u prstima. Uskoro će se pojaviti anđeo Duma sa svojim plamenim štapom i ona će biti spremna da mu ispriča sve o sebi.

Da, prošle su kratke godine uzbuđenja i isključenja. Šmul-Lajbele i Šoša stigli su do istinskog života. Muž i žena začuše. U tišini čuše udaranje krila i tiho pojanje. Božiji anđeo stigao je da povede Šmul-Lajbela, krojača i ženu mu, Šošu, u raj.

Prevela: R. Šević

umne zru stvari

bogdan džuver

Tivadaru Vanjeku

1.

umne
zru stvari
pripitomljene sasvim

2.

na zabatu večeri
jutrom linije
izgovaraju podne
za obe naše čutnje

3.

preslicama dominim
svetlosnu pređu pređu
dok motovilo-vreme
povesmo zemno
odmotava

4.

razbojima vida
na nevid-potki
tkaju bela platna
pokrove crne

5.

kolovratjem sna
nesan kola vrte
dok vezilje smrti
na penđerima nade
vezove žizni
vezu

6.

umne
zru stvari
pripitomljene sasvim

FLATTERY.

[face p 5.

laskanje

triptih T za antoniju

nebojša raičević

1

Ti si tama nad bezdanom
bez dodira, bez mirisa
i topla, čulna svetlost
svetlost koja se javlja dugo
sa neizmenjenim oblikom
dok ležim teško drhteći na uglačanoj ploči
toploste tvoga tela što se deli, obavija
što nas steže i razdvaja
vezuje dan sa sumrakom
što spaja talas s talasom
mora u mojoj duši
koje se diglo i uzburkalo
kada si mi pokazala put
kada si mi rekla gde je prava snaga
prava svetlost i tama
noć što se deli, dopunjava
i sve brže i brže
SPEED BALL na svom razornom putu
između mene i tebe
SPEED KILLS na svom razornom putu
između neba i zemlje
ostaci velike planine koja se teško ruši
u vrele ponore tela, u uzavreću lavu
i rada spojena ostrva
što se tresu i ljube
što se strostruko sudare
i propadnu u tamu.

2

Gledam filmove u tvojim očima
izgledaš kao pevačica s radija
u dodiru tvojih usana staje vreme
ljubivo se na toploj kiši kože koja se zateže
idem gore, idem dole, kao da ću se razdvojiti
telefon zvoniti, idi, ustani zovi doktora
vino i cigarete, sve na stolu od drveta
večeras dobro izgledaš
tako si mlada i sveža
pripadni ljubavi sa mnom
padni ljubavi sa mnom
prepadni se i propadni
još ćeš bolje izgledati

3

Ostrvo nalik ogledalu
ljubav nalik ogledalu
otok negde u mozgu koji se tresu i grči.

Ja sam kralj kiseline
a vi ste sirovina:
kiselu SPEED BALL brzine
koji se raskida, guši.

Nebojša Raičević rođen je u Novom Sadu 1960. Student je prve godine jugoslovenske književnosti na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Prvi put objavljuje.